

גליון
התבוננות
והדרכה
בדרך
העולה

עצמית

פרשת ואתחנן
תשפ"ה

גליון ע"ג

סיפור
מיוחד
לכבוד
בין הזמנים

התבוננות והעמקה
במעלות העבודה

עלות במעלות

שלהבת עולה

תכלית האבלות - לא לשקוע

ביום ראשון, ישבנו על הארץ, בכינו והתאבלנו על חורבן בית מקדשנו ותפארתנו:

בכינו על ימים שהיו ואינם - ימים שהיינו ברומם של עולם ברוחניות ובגשמיות. ימים של גדלות פרטית וכללית. ימים של קירבה כל כך חזקה אל ה' - עד כדי שראינו וחוונו את זה בעיניים גשמיות!

והנה, ברגע הכי קשה - רגע הדלקת שריפת בית המקדש - עת הגיע הגזירה לפעולות מעשיות ממש, התהפכנו מן הקצה אל הקצה - קמנו מן הארץ, התכוננו למנוח עם טלית ותפילין, והתקדמנו לקראת סיום האבל.

וכאן הבן שואל - מה קרה כאן? הרי דווקא בזמן השריפה, היה לנו להוסיף דמעה על דמעותנו, ואבל על התאבלותנו - הרי אז זה קרה - וכי הכנה לחורבן גדולה וכואבת יותר מן החורבן?

אלא, בזה מלמד אותנו ה' את סוד הגאולה!

להתאבל, להתמקד במה שחסר וכואב? - כן, כאמצעי ללמוד לתקן את מה שחסר.

אבל כשאין כבר מה לתקן, אנו מקימים את עצמנו מן הארץ, מתייצבים על עמדתנו, ומתחילים מחדש.

ולמה?

כל תכלית היהודי הוא, לעשות דירה לו יתברך - כפי שהוא רוצה. לכן, ברגע שאין כבר מה לתקן, כי הוא ית' החריב ושרף את היכלו, עלינו להתחיל לבנות מחדש!

כי ההתבוססות בגעגועים אל העבר, לוקחת את האדם מהתמקדות בתפקידו כעבד ושליח ה', אל ההתמקדות בעצמו - היפך תכליתו של היהודי.

ומתי משיח נולד?

אומרים לנו חז"ל: בתשעה באב, לאחר חצות - דווקא כשאין מה לתקן - הבית המקדש נשרף, והיהודי בוחר לא להתמקד בעצמו, אלא להתחיל מחדש את בניית הבית השלישי, או אז נולד משיח צדקנו.

כן הם פני הדברים לגבי הגאולה הכללית, וכך הם פני הדברים לגבי גאלתנו הפרטית - הרוחנית והגשמית.

כל אחד יש לו במשך ימי חייו - שעות, ימים, חדשים ואפילו שנים, בהם הוא מרגיש שאבדו כל סיכויי להגשים את שאיפותיו, ולהצליח בתוכניותיו.

אם אז יתנהג כך ויעזוב את העיסוק בעצמו, ויתחיל לחשוב על ה' - מה ה' רוצה ממני בעת הזאת - ברגע זה ובמצב זה. כך מתחיל גאולתו, ואז ורק אז נולד ה'משיח' הפרטי שלו.

ומי יתן, שכל קימה אישית - תקרב את הקימה הכללית.

א פרייליכן און א ליכטיגן שבת.
ה'מערכת'

הרה"ג ר' ישראל פסח שמערלער

פי בו ישמח לפנינו - האיך ובמה?

עם המבט הנכון וההסתכלות האמיתית על החיים המורכבים, עוברים את כל הקשיים והטרדות בשמחה ובטוב לבב - עוֹשֵׂין כָּל יְמֵיהֶם פְּחָגִים

ובחשוכא שרינן, מרירן נפשין מעקתין דנפישין רח"ל.

אמנם שמע הבן וקבל! הטה אזנך כאפרכסת לדברי רבינו בעל האוּחוּה"ק בפרשתנו (ו' ה') וכה דבריו: **אדם שזכה בדביקותו יתברך ואהבתו**, ובו קבץ כל ממונו והונו, ויבז בעיניו קנות דבר בעולם הזה לצד סכנת המקום, נוסף על מיעוט שוויו, ולקח לו ה' לאלקים, אין לך קנייה בעולם כקניין זה, למעלה למעלה מהאבן יקרה שבמשל, כי מי ידמה לו ומי ישווה לו. **ואדם כזה, לו יהיה שיהיה דחוק ומצטער בימים מועטים אלה לו בעולם הזה**, נכון לבו בטוח בה' **אור עולם**. ע"כ לשון אש קדשו מחמם ומאיר את נשמותינו.

לכן, במקום לשקוע במחשבות טורדניות על הקשיים והסבל, במקום להפסיד זמן יקר וכוחות נפש בהרהורים על המצוקות והאתגרים, **בואו ונשקיע מחשבות קדושות, נמלא את נפשינו ברעיונות גיל ושמחה**, נתבונן באוצר הטוב שיש לנו, **איך האב דעם אויבערשטן!!!**, וכלשון רבינו האוּחוּה"ק (בחוקותי כו ד'): כי בודאי אם ישיג אדם חלק אחד מעריבות ידידות נעימות מתיקות ענף מענפי אור עליון, **יבז בלבו היות בעולם הזה מלך המלכים**, בערך קיום מצוה אחת! ע"כ. 'כי בו' כשאני נזכר בו 'ישמח לבנו' תעלוז ותגל נפשי.

'נחמו' בידיעת 'עמי'

מעיר קטנה פְּפוּמָה, אמנם עצומה בקדושה ה' השרוי בתוכה - לעכוויטש אשר בבלארוס הרחוקה משכנה, הנה קול ה' ישמיענו ברחמיו, הרה"ק רבי מרדכי זי"ע לעיני כל חי לאמר על הפטרת השבוע: **'נחמו נחמו'** אומר לנו נביא ה' בשליחותו של מקום, **אמנם כאן הבן נשנק מבכי**, דירתי חרבה ועדרי נשבה, רבות אנחותי ועצומות שיחותי, **ואיך אנחנו?** על זה ממשיך הנביא **'עמי'**, בעשירות מופלגת לה זכינו אשר ערכה לא יסולא מפז, על כי אנחנו 'עמו' וצאן מרעיתו, בזה נמצא טללי תחיה, **אז אנחנו**. (תורת אבות נחמו).

דער דיאמאנט איז דא!

'איני יכול עוד!' חשב לעצמו שמעלקא הגביר, 'הערלים כאן חורשים רעתי מבוקר עד ליל, כל יום שעובר הינו מסוכן עבורי, אני חייב לברוח למדינה אחרת, רחוק ממבקשי נפשי, שם אוכל לחיות בשלווה ורוגע'.

וממחשבה למעשה, שמעלקא מכר את האחוזה והאדירות, השטחים האין סופיים, מטות הזהב והכסף וכלים מכלים שונים. השאיר לעצמו כמה רובלים עבור צידה לדרך, ובשאר קנה מרגלית יקרה **באלף אלפי דינרי זהב**, תפרו בתוך כיסו, ארז כמה ממטלטלי הדחופים, וישא שמעלקא רגליו וילך ארצה בני קדם.

אחרי כמה חדשים בדרך, תם צרור הכסף, ולשמעלקא הגביר לא נותר ברירה רק להצטרף למשפחה חדשה, משפחת האורחי פורחי ההולכים רגלי מעיר לעיר, מפיתם הדלוח שאריות מזון אנשי העיר אכל, ומימיהם המצחינים שתה. קשה לו מאוד לשמעלקא, ואפי' קשה מנשוא.

אולם, כאשר שם את ידו על כיסו ומרגיש את היהלום, מתרונן לבו בקרבו **'א כפרה די עסן! העיקר שהיהלום איתי!!!'** וכשנשכב לישון ב'הקדש' המקומי וריח הצחנה בלתי נסבל, מלטף הוא את כיסו, וכליותיו עליצים **'א כפרה די שלאפן, העיקר שהמרגלית בידי! וככה יעשה בכל קושי 'א כפרה די גאנצע וועלט! עוד מעט אגיע למחוז חפצי בא אבוא ברנה נושא האבן הגדולה ויקרת הערך, לטב ולחיין ולשלם'.**

אפילו עת ספוד הינו עת רקוד

דרייט זיך א אידעלע, הנה מסתובב לו יהודי בעולמו, מצבו דחוק וליבו מר עליו מפגעיו הזמן, עשיקי אנן

הצעקה והזעקה בתפילה

כיצד מעוררים הלב לתפילה? = מדוע לא נהגו רבוה"ק לצעוק בקולי קולות ולעשות תנועות חזקות בתפילה? ומה הורו לחסידיהם ותלמידיהם? = מאמר שביעי בסדרת ה'תפילה לאור החסידות'

ר"י מראחמסטריווקא, נסעו הרבה חסידי קארלין לחתונה לראחמסטריווקא. בעת הקידושא רבא שאלו את הרה"ק מראחמסטריווקא, מה דעתו על תפילתם של חסידי קארלין. וענה: **"אז דאס הארץ איז אויך דערביי איז אוודאי זייער גוט"** (והיינו שצריך לעורר את הלב, ואז אם מוסיף לכך גם צעקה מה טוב).

ונוכח שם אחד מחסידי קארלין, והגיב: ימחול לי הרבי, אבל הבית אהרן לימד אותנו אחרת, ופירש את הפסוק "כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו" - שצריכים לצעוק **"ביז דאס הארץ וועט אויך זיין דערביי"**. וחייך הרה"ק ר' יוחנ'טשע, אך לא הגיב ע"ז כלום!

אעפ"י שהקול קול יעקב - הידים ידי עשיו?

למדנו מדבריהם, שבטשעורנאביל שמו את עיקר הדגש על התעוררות הלב, ומסורה הוא מראש שושילתא דדהבא מן המאור **עינים** ז"ע, שאף שיש להקפיד על כוונת המחשבה והמח בתפילה (כמו שהראינו במאמר הקודם), **העיקר הוא כוונת הלב**!

וכמש"כ המא"ע בפרשתו (ואתחנן): "העיקר העבודה היא בלב שלם, רחמנא לבא בעי, כי אף שעובד את ה' בדבור ומחשבה, מ"מ אם הוא אינו בתנועת הלב, שיהיה הלב מתעורר לדבורו ויגיש בתוכיותיו שנתעורר הלב... אפילו אם המחשבה אינו נפרד מן הדבור, רק שהלב אינו מעורר בהרגש גדול, **אזי האדם אינו דבוק באלהיו**. כי 'רחמנא' פירוש שיהא דבוק בה' - 'לבא בעי' [וכו']. וכעשיו כתיב 'כי ציד בפי', כי ניצוצות קדושות היה בתוך דבורו, ואעפ"כ היה עשיו. וזהו 'הקול קול יעקב' - אעפ"י שהקול קול יעקב, **אם הוא רק קול לבד בלי לב, אעפ"י שמראה תנועות בידיו 'הידיים ידי עשיו', רק העיקר הוא הלב**."

טבע בנהר באמצע התפילה...

אמנם כדי לעורר את הלב נצרך עבודה רבה, (וכמו שנטאריך בזה בע"ה במאמר הבא), וודאי מן הדרכים הוא ע"י התפילה בקול רם, ולא מיעוט רבוה"ק את ענין הצעקה אלא כשעושה מזה מטרה לעצמו, ולבו בל עמו. **אבל ודאי שאם מכין עצמו לתפילה ורוצה לעורר את לבו, וכוונתו בצעקתו כדי לעורר את הלב, מה טוב ומה נעים וכמשנ"ל**.

וכבר כתב המאור **ושמש** (סוכות): **"לפעמים יגיע האדם להתפלל תפילתו כראוי, ולא יהיה ביכלתו להוציא דבריו כאשר עם לבבו, ומפני זה יזעק אל ה' בעת תפילתו, ויאנח ממקור לבו בקולות שונות, כאשר ידוע להמבקשים להתפלל תפילתם כראוי"**.

וכ"כ מרן המגיד **משעורנאביל** ז"ע לענין התנועות בתפילה (ליק'ת שם): **"לפעמים אדם מחזק את עצמו בתפלתו ומכה קף על קף ושאר תנועות, כדי לדחות מעליו המחשבות זרות והמסכים המבדילים, ונמשל לאדם הטובע בנהר ומחזק את עצמו בכל מיני תחבולות, כן זה מחזק את עצמו בכל התנועות כדי להנצל מן המים הזדונים. אך עכ"ז ידע שאין זה העיקר, רק שצריך לעשות כפי יכולתו"**.

מליצנסק ז"ע: "ירגיל להתפלל בכל כחו ובקול המעורר הכוונה" (צ"ק אות י"א).

וכמו שהאר"ץ בזה התולדות **יעקב יוסף** (פ' קדושים), וז"ל: "ואלו האנשים אשר עליהם נאמר 'יען בשפתיו כבדוני ולבם רחוק ממני, ותהי להם מצותי מצות אנשים מלומדה' וגו', לכך כל תורה ותפלה הוא [אצלם] באמירה ובחשאי ולא בקול המעורר הכוונה... ופיו ידבר ולבו בל עמו, מאחר שאינו רוצה להרים קול לעורר הכוונה".

מען דארף מורא האבן פון זיין שטילקייט...

אולם הגם שנהגו ברוב ככל מקהלות החסידים להרים הקול בתפילה, אך עדיין היו חילוקי דעות כמה צריך לצעוק ולהרים הקול, וזאת מחמת שמבואר בחז"ל שהתפילה היא "עבודת הלב" ולא "עבודת הפה", וכל עיקר הרמת הקול בתפילה תכליתה רק כדי לעורר את כוונת הלב כאמור.

ועל כן, לא נהגו רבוה"ק לצעוק בתפילה בקולי קולות, אלא הרימו את קולם בתפילה אך מעט, כי העיקר הוא שיהיה **"צעק לבם אל ה'"**, וצעקה זו יכולה להיות בקול נמוך, כמ"ש בצוואת הריב"ש (ל"א). ואדרבה מחמת גודל יראתם התפללו בנחת, וכדברי מרן המגיד **משעורנאביל** ז"ע: "התפילה המעולה היא, כשמתבייש מפני הדרת גדולת הבורא ב"ה, ומדבר בקול דממה דקה" (ליק'ת עמ' רכ"ז).

ואף הבית אהרן אמר, ש"צדיק אמת יכולין להתפלל בכל כוונתם בבחי' רק שפתים נעות" (ב"א ליקוטים קנט), והתבטא על תפילתו של מרן מוהר"א ז"ע: **"מען דארף מורא האבן פון זיין שטילקייט, מער ווי פון אונזער שרייען"**.

אז דאס הארץ איז אויך דערביי איז גוט...

אולם בראות החסידים את רבוה"ק מתפללים בנחת, היו עלולים לטעות שאין התפילה צריכה להיות בהתעוררות והתלהבות. וכשראו את הרה"ק מקארלין וחסידי צועקים בתפילה היה נראה להם זאת כמנהג משונה. ועל כך הדריכם רבם מרן מוהר"א: **"אזי דארף מען דאווענען"**, שעל אף שאין דרכנו בצעקות ושאגות בתפילה, אבל את הלב צריך לעורר עד שיצעק מאלי.

וכמו שמסופר, שפעם הגיעו חסידי קארלין לראחמסטריווקא, ובקשו רשות מהרה"ק ר' יוחנן לצעוק בתפילה כהרגלם, ולא נתן להם. אולם באמצע התפילה לא יכלו להתאפק, והתחילו לצעוק **בקולי קולות**. וכשניגשו אחרי התפילה אל הרבי, נתייראו מהקפדתו והתנצלו על כך, אך הוא הרגיעם, כי מה שלא נתן להם רשות, זהו על כך שהחליטו מתחילה שהולכים לצעוק, אבל כשהתפילה הוא בהתעוררות הלב, ומכאן זה מתחילים לצעוק, **"דאס איז זייער גוט..."**!

ומסופר עוד, שבחתונת הרה"ק ר' ישראל מסטאלין ז"ע, עם בת הרה"ק ר' דוד מזלאטיפולי (בנו של הרה"ק

אזי דארף מען דאווענען...

העיר טשעורנאביל כבר רגילה לקבל את פני צדיקי הדור, שמגיעים להסתופף בצל רבם ומאורם מרן הרה"ק רבי אהרן **משעורנאביל** ז"ע. אך בולטת במיוחד הופעתו כבוד של הרה"ק הבית אהרן מקארלין ז"ע, שהגיע לשבות בצל הקודש כדרכו מדי שנה. וכמנהגו, אף בירך **"שהחיינו בשם ומלכות כאשר ראה את פני קדשו של מרן מוהר"א ז"ע"**, שענה לעומתו 'אמן'.

צפרא דשבתא, בית מדרשו של מרן מוהר"א כבר מלא במתפללים הרבים, שהחלו את העבודה שבלב - זה תפילה, בנחת ובנעימות כדרכם. אולם כאשר הגיעו לברכת 'ברוך שאמר', החלו להישמע צעקות וקולות רמים, שבקעו מפיו של הרה"ק מקארלין וציבור חסידיו שבאו עמו, וזאת בניגוד למנהג המקום. אחרי התפילה, החזיר מרן מוהר"א את פניו אל אנשי שלומו והתבטא: **"אזי דארף מען דאווענען..."**

בענין זה אין לנהוג כמנהג האר"י...

בכתבי הפלסתר שהפיצו המתנגדים על החסידים, מרבים הם להתאונן על כך שהחסידים "עוברים גבול שגבלו ראשונים בתפלתן, וכל העם נסים לקולם לקול שאונם והמונם בתפלתן". והמה ככפירים שואגים לטרף להרעיש עולם ומלואו..." (כתבי קהל וילנא).

החזיר מרן מוהר"א את פניו אל אנשי שלומו והתבטא: 'אזי דארף מען דאווענען'

והחסידים השיבו לעומתם, שכבר אמרו חז"ל: **"השמיעני את קולך" - כשאתם מתפללים בקול גבוה 'קולכם ערב'**. "ומפורסמים דברי הרמב" (פ' בא): "כוונת רוממות הקול בתפלות [וכו'] שיהיה לבנ"א מקום יתקבצו ויודו לאל שבראם והמציאם... וזו כוונתם במה שאמרו ז"ל 'יקראו אל אלהים בחזקה' (זנה ג, ח), מכאן אתה למד שתפלה צריכה קול".

והגם ש"מעולם לא התפלל האריז"ל בקול רם, להורות הכנה ואימה ויראה לפני הש"ת". זהו "מרב יראתו וקדושתו וכו', אבל לאנשים כמנונו, טוב להתפלל בכל כחו וקול רם" (שלה"ט להרה"ק מקאמארנא, ס' מ"ט ס"ב).

ובשנת תרס"ג כשהמתחדשים [הניאולוגין] באונגארין הנהיגו שיתפללו בקול דממה דקה, הרעיש כנגדם הג"ר אליעזר חיים דייטש זצ"ל אב"ד באניהאד (מח"ס תבואות השדה), בקונטרס שהו"ל ושמו יקבנו "יענו בקול", והאר"ץ בראיות מדברי חז"ל והראשונים שיש להתפלל בקול. והסכימו עמו גדולי הדור, שאין ללמוד מהאריז"ל שהיה יכול לכונן גם בלחש. וכבר הזהיר הרה"ק רבי אלימלך

א. ילקוט שה"ש תתקפ"ו. ב. שעה"כ ענין ברכה"ש, והובא במג"א קא סק"ג. ג. ע"י ערוגה"ב אר"ח ס' י"ד, ובית שער אר"ח ס' מ'. ד. ע"י בליק'ת להמגיד משעורנאביל עמ' רכ"ח: "וצריך לצעוק אליו בלחש, ומעט להגביה קולו". ה. כ"ק מרן אר"ש - ק' סיון תשע"ב ותשפ"ג, והוסיף שיש בזה כמה גירסאות. ו. הג"ר אהרן אייזנבערג הרב דיזשמיור, וכע"ז סיפר הרה"ק ר' יוחנן מסטאלא ז"ע, וכן בפרי יעקב אהרן ח"א עמ' קמ"ו. ז. והאר"ץ בזה כ"ק אר"ש בק' מנ"א ש.ח. בהדרכה ישרה.

לקדש שם שמים

איך מהווה העיסוק בחדשות סתירה לכל יסודות היהדות? ■ מאמר אחרון לסידרת המאמרים 'חדשים לבקרים'

ענין זה, הכותב אינו בר הכי, ומי ישער את השפעת דבריו על נפש הקורא?!

במה אתה עסוק?

"בנוסף" עובר ראש החבורה לנקודה אחרת, "עצם העסק סביב מה שקורה בין אנשים רעים וחטאים אינו בריא לנפש האדם הרוצה להתעלות בעבודת השם. ברור, שאין כוונה לשמוע מה קורה אצלם, אבל בתכלית, כל הנייעס סובבים סביב אנשים שלא זכו להיות 'יודעי עיקר שבת', 'מהרש"ל' יודן' נעבאך, העיסוק סביבם אינה מוסיפה לא יראת שמים, ולא חסידות כמובן..."

ישנם הרבה עלונים שגם בהם שייך ענין זה, הכותב אינו בר הכי, ומי ישער את השפעת דבריו על

נפש הקורא?!

"ומענין לענין" ממשיך ר' יחיאל, "ידוע דעת רבותינו הק' מאורי הדורות שומרי הגחלת אודות הציונות. להוותינו ולבושתינו, כל אלה המתעסקים עם נייעס, מתערפל אצלם ההשקפה הבהירה. הרתיעה העמוקה שאמורה להיות אצל כל אשר בשם ישראל יכונה, מכל דבר שנודף ממנו ריח ציונות, מתעמעמת קימעא קימעא. וכדי בזיון וקצף".

"כל זאת" מוסיף ר' יחיאל בהדגשה, "אפילו אלמלא היו אלה פורקי עול. אבל כאשר מדובר בפורקי עול רח"ל, הרי שבלא"ה ברור שאין חלקינו עמהם בשום תחום וענין. אבל אלה המתעסקים ובוחשים בקדירת הנייעס בכל עת ורגע, רוכשים רח"ל הערכה והערצה לאוכלי ... רח"ל, וזה עוול בל יכופר.

כמובן, שאליבא דאמת, הכל הוא עורבא פרת. ההערצה אליהם מגיע מחמת 'הצלחותיהם' כביכול בענין זה או זה, ובפרט במלחמות. והרי מקרא מלא דיבר הכתוב 'מלחמות אני עשיתי'. והכל מגיע כתוצאה ממה שדיברנו קודם, שהאמונה מתערערת רח"ל, ותולים 'יהם בבשר ודם, שהיום כאן ומחר ... וממילא מגיעים להערצה עיוורת ומסוכנת מאוד.

ולו חכמו ישיכלו, שכפי שדיברנו בשבוע שעבר, המנהלים את המערכה אלו אנחנו. אנחנו וכל אחינו בית ישראל, היושבים על התורה ועל העבודה. על המצוות ועל המעשים הטובים. ואילו הם, רק מחבלים בכרמים רח"ל. וכמאמר חז"ל, אלו נטורי קרתא?! אלו מחריבי קרתא! ולא אני לא מדבר עכשיו כמו 'נטורי-קרתא'ניק. כך מדבר יהודי מאמין! כך לדמונו חז"ל הק'.

עכ"פ, ברור שההתעסקות עם נייעס עלולה להביא מכוול בתחום זה ג"כ, ומי פתי וכסיל שיקח לעצמו נסיונות בידיים? גם ככה יש מספיק נסיונות, ובפרט בעת מלחמה. אז להוסיף עוד? מי בקש זאת מידכם?!"

"אני חושב, בחורים" מסיים ר' יחיאל את משאו, "שעברנו על היסודות הנוגעים לעניינינו. ועכשיו יודל, א געשמאקע ניוגון".

בהתאם לאוירה מתחיל יודל "ה" הוא מליכנו ולו אנו עבדים", כשכל הבחורים מצטרפים בקולי קולות, כשהם מוסיפים קטע משלהם, "ול'נייעוס'יהם אין אנו מאזינים..."

"לקדש שם שמים!!!"

פירצות מסוימות בקוי נייעס, שבקו זה לא קיימים פירצות אלו, אבל הבעיה היסודית, על זה הם לא דיברו. מי שרוצה להיות מאמין באמת, יש לו בעיה עם קוי נייעס. זה כשר רק למי שמספיק לו 'לא להיות אפיקורס'. אז בסדר, את זה אפשר לעשות גם עם קוי נייעס. אבל להיות 'מאמין'?! לא בטוח שאפשר.

"וזה אומר לפרוש כליל משמיעת נייעס וקריאת צייטונגען?" שואל משולם זוסיא.

"אתה מעורר נכון" מסכים ר' יחיאל. "החיסרון של השיבוש באמונה אינו בדווקא במי שקורא ושומע הרבה, אם כי ברור שכלל שאדם מרבה לקרוא ולשמוע זה יותר עלול להזיק. אבל בכל אופן, בוודאי שהחכם עיניו בראשו ומתנזר לגמרי. אל דאגה. כפי שכבר סיכמנו, את הנייעס נשמע בין כה. אלא שזה לא יהיה בשעתיים הראשונות, ואולי גם לא ביומיים הראשונים.

וזה אפשרי בהחלט. גם מי שכבר התרגל לקרוא ולשמוע יכול להתנתק. יש מי שמעדיף לעשות זאת בהדרגה. ויש לפעמים להיפך, כשרוח טהרה מופיעה על אדם ובבת אחת הוא מפסיק הרגלים מגונים.

כך או כך, עם שכל, ועם הרבה סייעתא דשמיא, כמובן עם תפילות ותחנונים להש"ת, אפשר להפסיק עם זה".

כח הפועל בנפעל

"ומה עוד?" שואל מענדל.

"דבר נוסף" אומר ר' יחיאל, "חוץ מהשיבוש הקשה באמונה כפי שהרחבנו, כל אחד מבין בעצמו, שאפילו הקווים והעיתונים הכשרים, הכותב והמשימע את התוכן אינו עשוי להיות ירא שמים מרבים בדווקא, לפעמים מדובר אפילו באנשים שאינם שייכים לציבור החרדי, אם כי הוא שומר שבת, אבל שבע או יותר תועבות בלבן. שיבושים קשים בהשקפה. וזאת אפילו ב'כשרע צייטונגען'.

אז אפילו אם נניח שלא ישתרבו לתוך הדברים שום דבר ממה שמוסתר בליבו. אבל אנו חסידים בני חסידים, אמונים על היסוד שכח הפועל בנפעל. וכשם שלימוד ספרים של צדיקים ובעלי רוח"ק משפיע לטובה על נפש הלומד, לא דווקא בענין המסוים שהוא למד. כך לאידך גיסא קריאת או שמיעת דברים ממי שאינו ירא-שמים גדול, אינו משפיע טוב על הנפש, וזאת בלשון נקה כמובן...

ותסתכלו במאור עינים בפרשת האזינו מה שהוא כותב על השפעת המדבר על נפש השומע. שהמדבר הוא בבחינת פועל, והשומע הוא בבחינת נפעל. האם הייתם מוכנים להיות 'נפעל' מ'פועל' שאינו נמנה על יראי ה' המובהקים ח'ו?!"

אז בפעם הבאה, כשעומד לפניכם נסיון לקרוא או להאזין משהו, תארו לעצמכם איך נראה האיש הכותב והמשימע את הדברים, את מה הוא מסמל ואת מי הוא מייצג, לא בטוח שהייתם מסכימים לדבר אותו פנים אל פנים. אז בגלל שהוא מתחבא ואיך רואה אותו פנים אל פנים, דבריו מקבלים 'הכשר' כביכול?!"

"זה נכון גם לגבי עלונים?" שואל שמעלקא.

"אתה מעורר נקודה חשובה. והאמת שהנושא של עלונים צריך לקבל במה בפני עצמו. ועוד חזון למועד בס"ד, אבל אכן אמת נכון הדבר, ישנם הרבה עלונים שגם בהם שייך

ורעה אמונה

ר' יחיאל מתיישב. דורש בשלום הבחורים ומתענין על מה שקורה בישיבה.

"האם אנחנו עוברים היום לנושא אחר?" שואל ראש החבורה.

"רק מה?" שואלים הבחורים. "אלא אם כן יש משהו שעדיין לא שמענו? פשוט חשבנו שכבר מיצינו את הנושא".

"אם אתם רוצים לעבור לנושא אחר אני מסכים. אבל לומר שמיצינו? לא. יש עוד כמה נקודות שנוחץ לדעת ולהדגיש. רוצים לשמוע?"

"בוודאי" מאשרים כולם פה אחד.

"ובכן, דבר ראשון, אמונה. המאור עינים אומר, שהחכם עיניו בראשו, וידוע שבכל דבר שהוא רואה בעולם יש לו ראש וחיות פנימי רוחני. ומש"כ הכסיל אינו רואה אלא את מה שלפניו. כי העולם הוא מלשון העלם, הש"ת ברא את העולם בהנהגה של העלם. והעבודה שלנו הוא לדעת שהש"ת מסתתר מאחורי הכל, לא להאמין למה שרואים בעינים. אלא לדעת שתחת הכל מסתתר השגחתו ית' בכל תחום וענין - אכן אתה קל מסתתר.

וזה תכלית כל התורה: אמונה. כידוע מהראשונים ומספה"ק. ועל כן, שומה עלינו בכל תהלוכות חיינו לשנן זאת שוב ושוב, להוציא מן הלב את מה שנראה לעינים כאילו יש טבע - ורעה אמונה, מדארף פאשען אמונה! איך כותב הרמב"ן בסוף פרשת בא? שמי שאינו מאמין בזה שכל מקרינו הם נסים, אין לו חלק בתורת משה! נורא נורא!"

'נייעס' זה ההיפך הגמור. לבושתינו, אפילו צייטונגען, שכביכול כשרים, יש בהם שיבוש קשה זה. זה כמעט סתירה מוחלטת לאמונתנו. נכון, הכל כמובן 'בסייעתא דשמיא' ו'בהשגחה פרטית' וכו', אך משום מה, הקורא התמים הקורא את הידיעה הדרמטית לא יוצא עם ההרגשה שזה היה השגחה פרטית. הוא נשאר עם הרושם שמנהיג פלוני עשה צעד כזה, והואה עשה צעד נגד. פעולה זו גרמה לכך, ופעולה אחרת גרמה לתוצאה אחרת.

הכשר של הבאר מים חיים...

אין מה לעשות. את הרושם הזה מקבלים כשקוראים צייטונג. כן, גם הכי כשר שיש. נו? אז תגידו אתם, מותר לקרוא צייטונג? האם מותר לנו לגרום לעצמינו שיבושים קשים ביסודות האמונה? ה'בליק' הזה על הנהגת העולם, הנכנס למוח וללב בעקיפין, קשה וכמעט בלתי אפשרי להוציא את רישומן מן הלב.

אם גדולי ישראל ראו צורך הכרחי להקים צייטונג בכדי שלא ירעו חלילה בשדות זרים לקרוא צייטונגען של החפשיים, האם יש בזה מתן הכשר של לכתחילה לקרוא צייטונג? וכמובן הדברים נכונים גם לגבי קווי הנייעס. גם אותם המאשרים ע"י הרבנים.

"יא יודל, וואס זאגסטו?"

"מסופר על אחד מיקירי קרתא דשפריא, שכאשר ראה את אחד ממקורביו אוכל מין מתיקה שבעבר לא היה עליו הכשר מקובל אצלו, גער בו. שיבר האוכל את אזנו, שכעת יש כבר הכשר על זה מה'עדה', שאלו, האם יש על זה הכשר גם מהבאר מים חיים?"

"פה אמרת" נהנה ר' יחיאל. "עלינו להבין שהכשר זה דבר מאוד מוגבל. הכשר על מוצר מאכל הוא אישור שאין בו בעיות מאכלות אסורות. אף אחד לא יגיד שבשר בהכשר של הרב לנדא מותר לאכול עם חלב, לא על זה ניתן ההכשר. כאשר יש קו בהכשר, זה אומר שישנם

יום חמשה עשר באב

לא היו ימים טובים לישראל כט"ו אב וכיום הכיפורים (תענית כ"ז):

מה השייכות בין היום הזה, ליום הכיפורים ולתחילת ימי בין הזמנים?

בספה"ק איתא שטמ"ו באב ואילך מתחיל ההכנה להייליגע טעג, וכמ"ש האור המאיר (לר"ה ד"ה הקדמונים) בשם המגיד ממעזריטש ז"ע, שלא ימתין עד ר"ה כדי לשוב בתשובה, אלא יתחיל מעתה. וכן איתא בקדושת לוי (ליקוטים ד"ה מחמשה עשר), שזהו בחי' מ' יום קודם יצירת הולד, כי בכ"ה אלול החל בריאת העולם, ומ' יום קודם לכן מתחיל ההכנה.

כ"ק אאמ"ר ז"ע היה אומר בשם הדגל מחנה אפרים ז"ע, בשם מרן הבעש"ט, אז ט"ו אב הייבט מען אן צו ריקן די טישן צום יום הדין, וכבר מתחילים זמני תשובה. וראוי שכבר מעתה יקבע ללמוד כל יום שטיקל בספר 'שערי תשובה', או מהליקוט ספה"ק שמכניס אותנו לקראת הימים הבע"ט.

וגם מתחילים ימי הרחמים, כמ"ש הספה"ק שמחצי אב ואילך שורים רחמים (קדוש"ל לשבת נחמו), והוא כבר חודש אחר 'חודש מנחם' (חת"ס בהגה' ס' תקנא). ואיתא עוד (שער ישכר לחודש אב) שמתחיל המחילת עוונות של יו"ה. וגם איתא מהמגיד מטריסק ז"ע, ששמע מאביו מרן המגיד מטשערנאביל ז"ע, בשם מרן המאור ז"ע, שאמר בשם הבעש"ט ששמע מרבו אחיה השילוני, שטמ"ו אב שמתחילים לברך זה את זה בתיבה וחתומה טובה - נברא מכל ברכה, מלאך שמלמד זכות על ישראל.

עוד איתא מהרה"ק ר' מענדלי מוויזניץ ז"ע (צ"צ עקב ד"ה א"י ועתה), א טייער ווארט, לבאר מה שלובשים כלי לבן שאולים בט"ו אב וביוה"כ.

בט"ו אב כשמתחילים בעבודה לקראת הימים הנוראים, יודע האדם שאין בידו מאומה, אלא מקבל כחות 'שואלים' מן השמים שיוכל לעבוד ה' כראוי. אך ביוה"כ יכול לחשוב, שכבר יש לו כבר עפעס, וע"ז בא הרמז שגם ביוה"כ ידע שאין לו מאומה משלו, והכל רק 'שואל' אצלו מן השמים.

א יוד דארף וויסן אלעס וואס ער ווערט נתעלה, איז כחות מן השמים, רק עבודת האדם 'טוהן עפעס' - כחודו של מחט, והש"ת כבר פותח לו כפתחו של אולם.

ומילא, ברוך ה' כאשר מסיימים את ה'זמן' בישיבה, יש לידע שאינו מכחות עצמו, וצריך להודות לה' על שנתן לו הכחות להז.

מדוע לא תיקנו בט"ו אב לעשות דבר מיוחד?

באמת הוא פלא שביים שאמרו עליו שהוא היו"ט הגדול ביותר, לא מרבים בו בסעודה [וכשחל בשב"ק לא מוסיפים קוגל לכבודו]. ומה גם שמואב במאור ושמש (ל"טו שבט) שכשרוצים לידע גדלותו של ט"ו שבט, נוכל ללמוד זאת מגדולת יום ט"ו אב, ואמנם בט"ו שבט מרבים בפירות, ואילו בט"ו אב לא נהגו להרבות בסעודה וכדו'.

עוד צ"ב שלא מצינו שום מצוה מיוחדת של עשיה ביום זה, אמנם בשו"ע (ק"א, ו) נפסק שאין אומרים בו תחנון, וי"א שחתן לא יתענה בו (עי' מגן אברהם תקע"א, א), אולם לא אמרו איזה דין מסויים לעשות בו.

אלא שלכאורה י"ל, דאיתא בספה"ק שכל המועדים נקראים 'ימים טובים' בגלל האורות שנשפעים בהם. שאורות אלו, באים ע"י עשיית מצוות היום. אולם, ט"ו אב גדלה מעלתו שנשפעים בו האורות בלי עשיית שום מעשה. וכ"ק אאמ"ר ז"ע אמר, שבשאר ימים טובים מצינו שיש בו גם בחי' דין, שנידונין על התבואה והמים וכדו', אבל בט"ו אב אין דינים כלל (עי' גבורות אריה תולדות), ודומה ליוה"כ שהוא כולו חסד.

ברם, מצאנו בגמ' (ב"ב קכ"א), ענין א' הנאמר על יום זה, וואס די גמרא רעדט זייער שארף, שיש חיוב להוסיף בו בעסק התורה. ורואים שאם רוצים לקבל 'די גיוואלדיגע אורות פון ט"ו אב' - אומרים לנו חז"ל עצמם, שנוסיף בתורה.

ויש לבאר זאת, שהרי מיום זה ואילך צריך להרבות בתשובה, והנה יש הרבה מדריגות בתשובה, אמנם מבואר בזוה"ק שאם עושה תשובה מתוך שעוסק בתורה, זוכה לתשובה עילאה, 'די גרעסטע מדריגה פון תשובה'.

שלי"ז מובן מאמר חז"ל שלא היו ימים טובים כט"ו אב, שביים זה נשפע האור הגדול של תשובה. והיות שהאופן היותר מעולה של תשובה הוא ע"י התורה, לכן ביום זה שמתחיל ימי התשובה, צריך להרבות בתורה, וכמ"ש חז"ל 'היכי דמי בעל תשובה, שאם היה רגיל ללמוד דף א' ילמד ב' דפים'.

מעשה עולה

עשה למען אמתך - פרק א'

זאנוויל ישב בחצר הבית, ציציתו - התבדרה לו על ארבעת צדיו, והוא קרא בקונטרס כולו קורן מאושר. מסביב נעו וחגו יהודים יקרים ומתוקים, מהם עושים כיפות לבנות, ומהם ציציות ענק. חלקם עם פאות רחבות, וחלקם עם ראש מגולח עד כדי ברוך.

לאחר מחצית השעה של קריאה מאירה, ערך זאנוויל אתנחתא קצרה. הוא התרומם מכיסא הפלסטיק, נסמך על ידיותיו. נכנס אל תוך הבית הקטן אשר שימש כבית הכנסת של הרב עמרם, שם עמדה פינת קפה מגוונת. סוכרים וממתקים, תה מופק מצמחים ועשבים לרוב. ובקובק קטום ראש, עמוס עשבי נענע ריחניים - זאנוויל שאב את האוויר אל תוך ריאותיו. המזגן פלט אוויר קלוש, זאת על אף שהצג טען בכל תוקף 16 מעלות, אך זאנוויל טעם בו טעם גן עדן.

טעם של השב מגלות ארוכה, טעם של המוצא את ביתו אחר שנות שיטוט כאובות.

החיים לא האירו את פניהם לזאנוויל.

מאז שהוא זוכר את עצמו הוא היה סוג ב'. בחיידר, בישיבה, ואפילו בבית.

הוא לא היה אשם, זה כולם שהיו אשמים, ובאמת.

אבל איך שלא יהיה בלי להיכנס לדיון ודברים מי אשם, החיים לא האירו לו פנים.

ולא שהיו חסרים לו חברים.

וגם לא שהתברך בחוסר מן השווע, גם לא כישרונות חלשים במיוחד מילאו את קרקפתו. ממש לא.

ראש מצוין שכן על תפיו, ולב גדול בין צלעותיו. לב גדול זה הכול.

עוד כילד היה זאנוויל בוכה בזמירות שבת, עוד תנור 'בר מצווה בחור' היה מאריך בתפילותיו מתמוגג בדמעות אושר.

עוד כבחור למד והפנים, כי החברה אשר סביבו לא נחונה באותם אוצרות רוח ונפש הסוערים בנפשו פנימה.

הפנים ולמד וחזקה לשעת הכושר.

"נו", האיץ המשגיח בבחורים "נו, אריין און בעט".

"מארגן איז אויכעט א טאג". דחק בבחורים לסיים את שיחם וסיים\שיגם.

ריח בין הזמנים עמד בחלל, ריח חריף עז, מורגש אף לנטולי חוש ריח'. ימי בין המצרים להטו בחומם, ובחדרים ארוזי הבחורים מזוודות, סוף זמן...

מי יכול להבין לליבו של ישיבה בחור בסוף זמן...

זאנוויל היה מאושר יותר מכולם, תכניות גדולות לו לבין הזמנים הקרוב.

תכניות שעליהם אחראי איש אחד בלבד. המשגיח!!! שהוא גם במקרה נכד של איזה שהוא רבי, בנש"ק שכמותו.

הוא, ואין בלתו, נתן את הדחיפה האחרונה לביצוע התוכנית. התוכנית שלולי היה המשגיח יודע עליה ספק אם היה נרדם היטב בלילה.

היה זה בצהרי אותו יום. בחדרו אשר בפנימיה ישב זאנוויל על הארץ. אזור שק חגור למתניו, אפר מפוחם

משחיר את מצחו, וכולו אומר קדרות.

ביד החזיק קונטרס כתוב בכתב אשורית - חוברת תיקון חצות אשר יצאה לאור לימי בין המצרים. והוא עמד

להתחיל בכייה סוערת של תיקון חצות.

אבל, המשגיח ההוא הנזכר לעיל לא מספיק הבין את גדול השעה.

"זאנוויל" הוא אמר בחומרה, "לויך די רגע און ביהמ"ד".

זאנוויל בהה במשגיח המום...

'הוא לא רואה?!!' הגה לעצמו בשאלה. 'הוא לא רואה מה אני עושה עכשיו?!!'

'אין לו לב???!!!!' 'הוא' לא מרגיש את אבולות תשעת הימים.

'מה יכול להסביר את הרדיפה על חבור שרק רוצה לקונן על חורבן הבית?!!' זאנוויל לא הצליח למצוא קצה

חוט של פיתרון.

'ער איז נישט קיין יוד, ער האט נישט קיין ידיד הארץ' קבע לבסוף בכאב.

והמשגיח - חסר הלב ההוא - כשראה אותו מתמזמה, קרב בחוסר עידון אל מקום ישיבתו. דלת החדר נדפקה

במשקוף, המשגיח, ביד בטוחת תפס בקונטרס תפילותיו - מניח אותו בהחלטיות על השולחן, בידו השנייה תמך את

קימתו האיטית של זאנוויל. ו... בשני ידיו יחד, פגע בשירידי האמון האחרונים במסגרת ומערכת החינוך, אשר היו לזאנוויל

'אין כאן לב' הלמה ההבנה במוחו.

'לי, אין כאן מקום' באה בעקבותיה הבנה כאובה יותר.

'כללים וסדרים, חוקים ומסגרת, זה הכול, זה העיקר וזה היהדות פה'. בער בתוכו פנימה.

'זאני' הפציעה לבסוף הבנה מנחמת לאיבריו 'פשוט, שייך לעולמות אחרים'.

המים בקומקום רתחו, הוא עָרָה מהם אל כוס קרטון משומשת, התלבט רגע בין סוגי הקפה, אחר נטל כף נדיבה

של בויז טורקי חריף ניחוח 'כמו הרב עמרם'.

דלת בית המדרש נפתחה. איש הרגש, מלאך הרחמים, אומן ההסברה, גדול ההשגה, איש חסיד אמת ובר

דעת - הרב עמרם, נכנס אל בית המדרש. זקנו הלבן נבקע לרוח המאוורר, אצבעותיו

אחזו קמצוץ טבק דל, וכולו אמר אהבה...

וזאנוויל... זאנוויל. חש חום נעים פושט בכל גופו.

המשך יבוא א"ה...

לרפואת האשה החשובה

בלומא בת יוטא

בתושכח"י

לתרומות והנצחות.
הערות והארות

039.76.56.46